

Miniatyrstaden Lindesberg 1920

Yttrande angående kvarteret Bågen i Lindesberg (PLAN-2024-16)

Lindesbergs Hembygdsförening överlämnar härmed vårt yttrande angående detaljplaneförslaget för kvarteret Bågen i Lindesberg. Bakgrunden är att kvarteret föreslås bebyggas med nya bostäder. Detta innebär i så fall att några äldre byggnader på fastigheterna Bågen 1, 2, 7 samt 8 måste rivas.

Lindesbergs Hembygdsförening har under lång tid arbetat med att dokumentera Lindesbergs historia och stadens bebyggelse, vilket resulterat i åtskilliga böcker, skrifter och föredrag. I föreningslokalen har vi även skapat en miniatyrutställning i skala 1:220 som visar staden på 1920-talet. Under detta arbete har vi naturligtvis också forskat kring byggelsen i kvarteret Bågen. Till skillnad från de två (!) storstadsbaserade företag som yttrat sig om byggnadernas kulturhistoriska värde har vår förening stor lokalkännedom och tillgång till fler historiska källor.

Bostadsområdet som planeras i kvarteret Bågen skulle enligt förslaget omfatta cirka 100 lägenheter fördelade på fyra huskroppar. Lindesbergs Hembygdsförening vill framhålla att de nya husen måste anpassas väl i höjd och byggnadsmaterial till näraliggande kvarter, bland annat till kvarteret Snigeln.

Vi noterar att planförslagets eventuella påverkan på bebyggelsen i kvarteret Snigeln inte behandlas alls i samrådsunderlaget, vilket verkar märkligt. Istället framhålls det upprepade gånger att den nya bebyggelsen "avviker från den stadsbyggnadskaraktär som idag finns i området". Man bortser alltså förvånansvärt nog från att det sedan 1993 finns fyra hus med 4–5 våningar och totalt 59 lägenheter i det näraliggande kvarteret Snigeln (BRF Seniorens).

White Arkitekter sammanställde 2021 en kulturmiljöanalys. Dessutom har Tyréns i Stockholm gjort en miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom inget av dessa företag har någon egentlig lokalkännedom innehåller samrådsunderlaget flera missuppfattningar och direkt felaktiga påståenden.

Påståendet att "planområdet utgör förlängningen av stadens rutnätskvarter" är historiskt inkorrekt. Området var tidigare en del av prästgårdens ängs- och betesmarker. Under flera sekler låg området utanför stadsgränsen, och det var inte förrän 1903 som det planlades och blev indelat i kvarter.

På flera platser i texten påstås att byggnaderna i kvarteret Bågen skulle vara från slutet av 1800-talet. Det stämmer inte. Villorna Ljungagården (Bågen 1) och Magnehill (Bågen 8) uppfördes på 1910-talet, medan de två övriga villorna i planförslaget byggdes ett tiotal år senare.

Ljungagården anses vara ett tidigt exempel på nordisk klassicism, medan Magnehill värderas högt för sin träarkitektur. Båda byggnaderna framhålls som unika, vilket måste betecknas som en överdrift. Ordet "unik" betyder ju "ensam i sitt slag", och detta är inte fallet här.

I samrådshandlingarna påstås det att Magnehill har ett "samhällshistoriskt värde genom att dess träarkitektur speglar närheten till skogsbygderna och träindustrin som fick ett uppsving denna tid". Begreppet "träarkitektur" verkar vara helt taget ur luften. Både Magnehill och Ljungagården uppfördes med resvirke och blev, enligt tidens sed, reveterade (rappade) för att de skulle efterlikna stenbyggnader. Magnehill fick inte sitt nuvarande utseende förrän på 1980-talet då fastigheten togs över av Domänverket och försågs med utanpåliggande träpanel.

Det är likaså en missuppfattning att det skulle finnas en sammanhållen enhet av byggnader från sent 1800-tal längs Kristinavägen. Denna gata började inte bebyggas förrän runt sekelskiftet 1900. Många av dessa byggnader är nu försvunna och ersatta av nyare hus. Det är av denna orsak som Lindesbergs Hembygdsförening varit så engagerad i bevarandet av Michelsonska huset i kvarteret Bromsen, en av de sista kvarvarande byggnaderna från den här tiden längs Kristinavägen.

Plan- och bygglagen (PBL) har flera paragrafer som hänvisar till ett områdes kulturhistoriska värde, men det är inte fastställt i någon lagtext eller i rättspraxis vad som egentligen ingår i detta begrepp. De yttranden som konsultfirmorna White och Tyréns lämnat bör alltså betraktas som **bedömningar**. Dessa verkar för övrigt enbart utgå från byggnadernas arkitektoniska värden.

Även Lindesbergs Hembygdsförening anser att Ljungagården och Magnehill har vissa miljömässiga värden, men de är inte fullt så värdefulla som det framställs i samrådshandlingarna. Det är också vår bestämda uppfattning att arkitektonisk utformning bara ett av många kriterier som kännetecknar en kulturhistoriskt värdefull byggnad. Byggnaden bör även ha haft en betydelsefull funktion för stadens invånare, till exempel att den varit en viktig samhällsinrättning (som Kirurgen), länge bebotts av en känd släkt (som Blombergsgården) eller att byggnaden under lång tid inrymt en av invånarna flitigt besökt verksamhet (som Klingbergsgården).

Byggnaderna med det högsta kulturhistoriska värdet finns inom riksintresset för kulturmiljövården, som i Lindesbergs fall består av träbebyggelsen utmed Kungsgatan samt kyrkan och en del andra stenbyggnader. Riksintresset sträcker sig norrut till Blombergsgården, men resten av kvarteret Bromsen omfattas inte.

Enligt vår bedömning har Ljungagården och Magnehill inte samma höga kulturhistoriska värde som byggnaderna inom riksintresset. Anledningen är att de, med undantag för korta tidsperioder, aldrig haft annan funktion än privatägda villor. Ingen av villorna är speciellt känd för någon verksamhet eller för att någon känd släkt varit bosatt här. De har därför alltid varit relativt anonyma byggnader för de allra flesta människor i Lindesberg. Övriga byggnader i detaljplaneförslaget har följaktligen ett ännu lägre kulturhistoriskt värde, enligt vår bedömning.

Kvarteret Bågen har aldrig tillhört den egentliga staden och ingår heller inte i riksintresset. Men i Tyréns miljökonsekvensbeskrivning påstås ändå att nya bostäder i kvarteret skulle få stor påverkan på bebyggelsen i riksintresset. Enligt vår uppfattning är argumenten för denna bedömning svaga och missvisande. Kvarteret Bågen ligger cirka 300 meter från riksintressets nordligaste punkt, som alltså är Blombergsgården. Kvarteret Bågen åtskiljs därmed från riksintresset av tre kvarter, nämligen Bromsen (nästan hela), Ängen och Pilen.

Den som tar fram en karta över Lindesberg inser också att Kristinavägen i höjd med Norrtullsgatan gör en kraftig sväng norrut, vilket gör att kvarteret Bågen är vinkelställt i förhållande till Kungsgatan och området för riksintresset. Eventuellt nya byggnader i kvarteret Bågen kommer alltså **inte att synas** från riksintresset, utan endast från de närmast intilliggande kvarteren och förstås av dem som trafikerar Kristinavägen. Påståendet i miljökonsekvensbeskrivningen att "de nya byggnaderna blir dominant och överdimensionerade i förhållande till den lägre bebyggelsen som ingår i riksintresset" saknar därför relevans.

I miljökonsekvensbeskrivningen framförs även att ny bebyggelse i kvarteret Bågen riskerar att visuellt förminska upplevelsen av kyrktornet. Påståendet är närmast löjväckande eftersom Lindesbergs kyrka ligger cirka 600 meter från kvarteret Bågen och är nästan precis 50 meter hög. Kyrkan är alltså mer än dubbelt så hög som de planerade bostäderna. Dessutom är kyrkan byggd högst upp på den rullstensås som löper genom staden, vilket garanterar att det vackra kyrktornet även framledes är det primära blickfånget för stadens invånare och tillfälliga besökare.

Samrådshandlingarnas alla felaktigheter hade kunnat undvikas om Lindesbergs Hembygdsförening i ett tidigt skede fått bidra med vår lokalkännedom och vår kunskap om stadens historia.

Lindesberg 30 april 2024

**På uppdrag av styrelsen för
Lindesbergs Hembygdsförening**

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Göran Karlsson'. The signature is fluid and cursive, with the first name 'Göran' written in a larger, more prominent script than the last name 'Karlsson'.

Göran Karlsson
Ordförande
Tel 070-283 75 77
e-post; cleanslate@live.se